

Petr Lavický:

Důkazní břemeno v civilním řízení soudním Leges, Praha 2017, 272 stran, 490 Kč

Na jaře letošního roku nakladatelství Leges obohatilo knižní trh o publikaci věnovanou tématu důkazního břemene v civilním soudním řízení. Jedná se o téma, které by na první pohled mohlo svádnout k dojmu, že nemá čím právníké prostředí obohatit, neboť jde o problematiku jasnou a dlouhodobě v praxi jednotně požímanou. Při bližším zamyšlení si však musíme uvědomit, že po Macurových publikacích k důkaznímu břemenu z poloviny 90. let 20. století se jedná o první tuzemskou komplexní práci k danému tématu. Práci o to významnější, že již z pouhého přehledu použité literatury v knize vidíme, jak zahraniční, zejména německá a rakouská, doktríny pokročily v rozpracování důkazního břemene od dob Macurových prací, zatímco české právní prostředí posledních dvaceti let žádný přínos v dané oblasti nezaznamenalo.

Tato východiska do jisté míry determinovala i možný obsah publikace, která především rozpracovává teoretické základy důkazního břemene v civilním soudním řízení a v rozsáhlé komparaci s rakouskými a německými závěry podává podrobný výklad základních otázek spojených s důkazním břemenem. Zpracovat téma, které je v literatuře pro cílovou skupinu čtenářů, pro niž je určeno, nezpracováno (ať již zcela, nebo z velké části), je vždy do značné míry nevděčným tématem již proto, že čtenář může mít různou představu o tom, co by taková kniha měla obsahovat. Sám jsem měl obdobnou osobní zkušenost, když jsem téměř před dvaceti lety začal zpracovávat téma tzv. sportovního práva. S jistou nadsázkou lze říci, že výběr konkrétních témat a koncepce knihy je skoro obtížnější než samotné následné zpracování rukopisu. S tímto vědomím by měl čtenář ke knize přistupovat.

Autorem zvolený výběr základních teoretických témat se z tohoto pohledu jeví jako logický, se zdůrazněním, že další témata, jež se k problematice vztahují, budou zpracována samostatně (str. 15-16). Důraz kladený na rozbor a vysvětlení teoretických východisek však také současně od čtenáře vyžaduje alespoň základní orientaci v problematice a značnou pozornost při čtení knihy, která je upravenou verzí habilitační práce autora. Zaměření práce však neznamená, že by kniha rezignovala na propojení s praxí; naopak toto sepětí je zdůrazněno hned v předmluvě knihy a projevuje se v jednotlivých kapitolách ať již poukazem na jednotlivé modelové konkrétní případy, anebo hodnocením dosavadní judikatury. Přístup k judikatuře je na řadě míst značně kritický a s podrobným odůvodněním výhrad proti řadě závěrů dosavadní soudní praxe kniha nutí judikaturu k sebereflexi a přehodnocení některých dosavadních zastávaných přístupů. To platí jak ve vztahu ke stávající úpravě v občanském soudním řádu, tak také tím spíše v poměrech nové uvažované procesní úpravy.

V této souvislosti lze z hlediska odborného zájmu praktického čtenáře uvažovat i o zařazení informací, jakým způsobem se zvažuje zpracování otázek důkazního břemene v civilním řízení v nově připravovaném občanském soudním řádu, na němž se autor knihy podílí jako předseda pracovní rekodifikační skupiny, tak, aby bylo zřejmé, jaká východiska by měla být základem oproti dosavadnímu pojetí v občanském soudním řádu.

Bylo by zjevně nadbytečné do recenze vypisovat názvy a obsah jednotlivých kapitol. Pro zájemce nepochybně stačí vědomí o existenci knihy a jejím autorovi k tomu, aby si knihu opatřili; samotný přepis obsahu do recenze jen málokoho přesvědčí o vhodnosti jejího pořízení. Přesto se mohou zájemci seznámit se způsobem jejího zpracování na webové stránce <http://www.knihyleges.cz/dukazni-bremeno-v-civilnim-rizeni-soudnim>, kde najdou obsah knihy i ukázkou z ní.

I tak lze zmínit alespoň dvě oblasti, které jsou podrobně rozpracovány. Za prvé, a toto dílčí téma

prolíná prakticky celou knihou, i když je mu věnována i samostatná podrobná kapitola, jde o podrobné vysvětlení a objasnění tzv. stavu non liquet, které je významné o to více, že soudní praxe často z tohoto stavu nesprávně vychází tam, kde jde naopak o skutkový stav, např. ve dvou protichůdných možných závěrech podávajících se z provedeného dokazování. Za druhé se pak jedná o výklad tzv. dělení důkazního břemene, o jehož významu pro soudní praxi netřeba vůbec diskutovat.

Pro případné další vydání knihy se v rámci jejího doplnění nabízejí témata, na která v prvním vydání „nezbylo místo“ a která by nepochybně praxe ocenila. Namátkou lze zmínit např. otázky spojené s důkazními záležitostmi v systému koncentrace řízení a neúplné apelace, problematiku informačního deficitu strany zatížené důkazním břemenem apod. Jedná se totiž o problémy, které současná soudní praxe musí opakovaně a poměrně často řešit a zcela nepochybně by přivítala jejich ucelené teoretické zpracování.

Obvyklý závěrečný poukaz, který se zpravidla v recenzích objevuje, ve směru, že kniha bude hodnotnou součástí každé právnické knihovny, je třeba v této souvislosti drobně upravit. Pro právníka zabývajícího se právně-teoretickými otázkami důkazního břemene je tato kniha nezbytností, pro praktikujícího právníka, řešícího otázky důkazního břemene ať již z pozice soudce, nebo zástupce, pak naprostou nezbytností. Často lze hodnotu knihy ocenit a docenit až po jejím přečtení (někdy opakovaném). Sám jsem takový pocit u této publikace měl. S jistou mírnou nadsázkou lze říci, že to, co jsem měl o důkazním břemenu vědět již možná před dvaceti lety, jsem se v plném rozsahu dozvěděl až nyní.

Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu